

# اصول حسابرسی

تألیف و گردآوری:

محمد محمدی

www.ketab.ir

|                         |                                                                        |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه                 | : محمدی، محمد، ۱۳۶۳ آذر -                                              |
| عنوان و نام پدیدآور     | : اصول حسابرسی / تألیف و گردآوری محمد محمدی.                           |
| مشخصات نشر              | : تهران: مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان، ۱۴۰۱.                             |
| مشخصات ظاهری            | : ۶۳۱ ع:، جدول                                                         |
| شابک                    | : ۹۷۸-۶۲۲-۰۸-۳۱۰۴-۴                                                    |
| وضعیت فهرست نویسی       | : فیبا                                                                 |
| یادداشت                 | : کتابنامه: ع: [۶۲۹] - ۶۳۱                                             |
| موضوع                   | : حسابرسی<br>Auditing<br>شرکت‌ها - حسابرسی<br>Corporations -- Auditing |
| رده بندی کنگره          | : HF۵۶۶۷                                                               |
| رده بندی دیویی          | : ۶۵۷/۴۵                                                               |
| شماره کتابشناسی ملی     | : ۸۸۲۴۹۲۱                                                              |
| اطلاعات رکورد کتابشناسی | : ۱۴۰۱                                                                 |

www.ketab.ir

ارشدان

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

|                        |                      |
|------------------------|----------------------|
| نام کتاب:              | اصول حسابرسی         |
| تألیف و گردآوری:       | محمد محمدی           |
| ناشر:                  | آموزشی تألیفی ارشدان |
| ویرایش:                | اول                  |
| نوبت چاپ:              | اول ۱۴۰۱             |
| حروفچینی و صفحه آرایی: | www. irantypist. com |
| طراح و گرافیکست:       | www. irantypist. com |
| شابک:                  | ۹۷۸-۶۲۲-۰۸-۳۱۰۴-۴    |
| شمارگان:               | ۱۰۰۰                 |
| مرکز خرید آنلاین:      | www. arshadan. com   |
| مرکز پخش و توزیع:      | www. arshadan. net   |
| قیمت:                  | ۰۲۱۴۷۶۲۵۵۰۰          |
|                        | ۲۰۰۰۰۰ تومان         |

## پیشگفتار

پیش از آنکه نوشته پیش رو، از انتقاداتی سخت‌تر از آنچه بی‌شک سزاوار آن است در امان بماند، لازم است چند کلمه‌ای از باب توضیح و معذرت و نحوه ارائه مطالب، عنوان شود

بسیاری از عزیزانی که بهتر از من با حسابرسی آشنایی دارند، می‌دانند که ورود به حوزه تألیف کتاب‌هایی از این دست کار چندان ساده‌ای نیست و سال‌ها مطالعه و بررسی گسترده را می‌طلبد و این مطالعه و بررسی، باید حوزه‌های وسیعی را در برگیرد. اما اگر قرار است در این زمینه‌ها کتاب‌هایی نوشته شود، این امر را باید از یک جا شروع کرد. از آنجا که آدمی عمر جاوید ندارد، به ناچار کسانی که به نوشتن این گونه کتاب‌ها دست می‌زنند باید در تألیف قسمت‌های گوناگون آن وقت زیادی را صرف کنند؛ این زمان بسیار بیش‌تر از آن مقداری است که ممکن است به وسیله کسانی صرف شود که به گوشه‌هایی از مبانی نظری حسابرسی می‌پردازند. برخی از صاحب نظران بر این باورند که اصولاً نباید کتابی که زمینه وسیعی را در برگیرد نوشته شود، یا اگر هم نوشته می‌شود باید مجموعه‌ای باشد از کتب جداگانه به قلم نویسندگان مختلف. بنابراین از این عزیزان و تمام صاحب نظران عذر می‌خواهم زیرا که کتاب پیش رو برای طرح وحدت و یکپارچگی مطالب، حوزه وسیعی از مبانی حسابرسی را در بر گرفته است.

شناخت و معرفت هنری نقطه مقابل شناخت علمی است و شناخت هنری متکی بر واقعیت‌های درونی یعنی عواطف و احساسات است. هنرمند واقعیات بیرونی را با عواطف و آرزوهای خود در می‌آمیزد و اثری را پدید می‌آورد که آن اثر را هنری می‌گویند. در شناخت هنری تأکید و توجه بر واقعیت‌های درونی است.

حسابرسی مورد مطالعه قرار گرفته است. برای دستیابی به این منظور از روش قیاسی برای بیان موضوع استفاده شده است. بنابراین، تلاش شده تا با بررسی، تحلیل و ارائه توضیح‌های کافی، خواننده بتواند درک صحیحی از مسائل ذیل پیدا کند:

هدف‌های حسابرسی چیست؟ حسابرس چگونه به این هدف‌ها دست پیدا می‌کند؟ چه کسانی از دستیابی حسابرس به این هدف‌ها منتفع می‌شوند؟ چه مشکلات و مسائلی در رابطه با هر یک از موارد فوق وجود دارد؟

مطالب کتاب، با بیان یک سری موضوع‌های مرتبط با یکدیگر کامل می‌شود. اگر این موضوع‌ها در کنار هم در نظر گرفته شوند، تشکیل یک چارچوب دستوری (هنجاری) برای تئوری حسابرسی را می‌دهند. بدین معنا که برای تدوین این تئوری‌ها ابتدا هدف‌ها، تعیین شده و سپس فرضیات بدیهی، که تصور می‌شود جهت دستیابی به این هدف‌ها باید تدوین شوند، استنتاج می‌گردند. به عبارت دیگر، نحوه بیان مطالب به این صورت است که ابتدا به بیان استدلال‌ها و توضیح‌های لازم درباره هدف‌ها و نقش‌های اصلی حسابرسان مستقل پرداخته شده است. در بیان این موضوع‌ها تعامل، تقابل و ترکیب موضوع با محیط نیز لحاظ شده است. این ترکیب در برگیرنده آن جنبه‌هایی از فعالیت‌های تجاری است که قابل بیان در قالب اصطلاحات حسابداری مالی بوده و در صورت‌های مالی ارائه می‌شوند و می‌بایست توسط حسابرسان مورد ارزیابی قرار گرفته و برای آن‌ها گزارش حسابرسی تهیه شود. در ضمن، مباحثی نیز در رابطه با تهیه‌کنندگان و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی مطرح می‌شود. منظور از تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی، افراد یا سازمان‌هایی هستند که مسئولیت تهیه و گزارش اطلاعات مالی با آن‌ها است و منظور از استفاده‌کنندگان، اشخاصی هستند که صورت‌های مالی برای آن‌ها تهیه شده است.

افزون بر مباحث فوق، توضیح‌هایی نیز در زمینه پیشینه حسابرسی بیان شده است. این بحث برای درک تغییرات صورت گرفته در نقش و هدف‌های حسابرسان، موضوع‌های مطرح در این زمینه، استفاده‌کنندگان از خدمات حسابرسی و نیز وظایف کنونی بسیار سودمند است. این بررسی تاریخی چشم انداز مناسبی را برای نگاه به مشکلات کنونی و راه‌حل‌های پیشنهادی فراهم می‌سازد. مرحله بعد، کاوش جهت یافتن فرضیات بدیهی برای حسابرسی از تمام عزیزانی که زحمات ارائه آراسته کتاب را عهده دار بوده‌اند، سپاسگزاری می‌نمایم. کتاب حاضر خالی از لغزش‌ها و اشتباه‌های احتمالی نیست و مسئولیت ایرادهایی که باقی مانده‌اند تماماً به عهده این جانب است. دریافت نظرات اصلاحی همکاران و صاحب‌نظران گرامی از طریق ناشر، موجب امتنان مؤلف و غنای بیش‌تر چاپ‌های بعدی خواهد شد.

|         |                                                    |
|---------|----------------------------------------------------|
| ۷.....  | پیشگفتار.....                                      |
| ۱۵..... | فصل اول: آشنایی با حسابرسی و مفاهیم آن.....        |
| ۱۶..... | نیاز به حسابرسی.....                               |
| ۱۹..... | انواع حسابرسی.....                                 |
| ۱۹..... | انواع حسابرسی از لحاظ نوع.....                     |
| ۲۰..... | انواع حسابرسی از لحاظ سازمانی.....                 |
| ۲۲..... | انواع حسابرسی از لحاظ زمان انجام کار.....          |
| ۲۳..... | انواع حسابرسی از لحاظ حدود رسیدگی.....             |
| ۲۳..... | انواع حسابرسی از لحاظ دلیل ارجاع کار.....          |
| ۲۳..... | استانداردهای حسابرسی: (Audit Standards).....       |
| ۲۷..... | آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی.....                 |
| ۲۸..... | اهداف حرفه حسابداری.....                           |
| ۴۹..... | فصل دوم: مسئولیت‌های حرفه حسابرسی مستقل.....       |
| ۵۰..... | مقدمه.....                                         |
| ۵۰..... | ارکان تشکیل دهنده موسسات حسابرسی.....              |
| ۵۳..... | برنامه‌ریزی حسابرسی.....                           |
| ۵۴..... | پذیرش صاحب‌کار جدید حسابرسی.....                   |
| ۶۰..... | واژه احتمال خطر حسابرسی: (AR).....                 |
| ۶۰..... | عوامل موثر بر احتمال خطر حسابرسی صورتهای مالی..... |
| ۶۲..... | ارتباط آزمون کنترل‌ها با آزمون محتوی.....          |
| ۶۴..... | کنترل‌های داخلی.....                               |
| ۶۸..... | حسابرسی داخلی.....                                 |
| ۷۶..... | کنترل‌های داخلی در واحدهای اقتصادی کوچک.....       |
| ۷۹..... | فصل سوم: شواهد حسابرسی.....                        |
| ۸۰..... | مقدمه.....                                         |

|          |                                                                      |
|----------|----------------------------------------------------------------------|
| ۸۱.....  | شواهد حسابرسی کافی و منطقی.....                                      |
| ۸۶.....  | انواع شواهد حسابرسی.....                                             |
| ۹۵.....  | روش‌های شناسایی رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه.....                 |
| ۹۷.....  | <b>فصل چهارم: مسئولیت قانونی و حرفه‌ای حسابرسان</b> .....            |
| ۹۸.....  | مقدمه.....                                                           |
| ۱۰۵..... | پیشگیری و کشف تقلبات کامپیوتری.....                                  |
| ۱۰۶..... | روش‌های پیشگیری و کشف تقلبات.....                                    |
| ۱۱۴..... | حسابرسی مبتنی بر ریسک و نمونه‌گیری.....                              |
| ۱۲۰..... | نمونه‌گیری در حسابرسی: (sampling in Auditing).....                   |
| ۱۳۳..... | <b>فصل پنجم: کاربرگ‌های حسابرسی</b> .....                            |
| ۱۳۴..... | مقدمه.....                                                           |
| ۱۳۴..... | کاربرگ حسابرسی.....                                                  |
| ۱۴۵..... | گزارش حسابرسان: (Auditors Report).....                               |
| ۱۴۸..... | شرایط ارائه گزارش غیر مقبول:.....                                    |
| ۱۷۶..... | تعیین نوع اظهارنظر تعدیل شده.....                                    |
| ۱۸۷..... | مبانی اظهارنظر مشروط.....                                            |
| ۱۹۰..... | مبانی اظهارنظر مردود.....                                            |
| ۱۹۴..... | مسئولیت حسابرس.....                                                  |
| ۱۹۴..... | مبانی عدم اظهارنظر.....                                              |
| ۱۹۵..... | کنترل کیفیت در موسسات حسابرسی.....                                   |
| ۲۰۴..... | بررسی کنترل کیفیت کار حسابرسی.....                                   |
| ۲۰۷..... | <b>فصل ششم: طراحی برنامه‌های حسابرسی رسیدگی به مدارک عمومی</b> ..... |
| ۲۰۸..... | دیدگاه‌های حسابرسی صورت‌های مالی.....                                |
| ۲۰۸..... | رویکردهای موسسات حسابرسی.....                                        |
| ۲۰۹..... | برنامه حسابرسی.....                                                  |
| ۲۱۰..... | گزاره‌های مدیریت.....                                                |

|     |                                                  |
|-----|--------------------------------------------------|
| ۲۲۰ | قوانین و مقررات                                  |
| ۲۲۳ | اعمال غیر قانونی صاحب کار                        |
| ۲۳۰ | وجوه نقد و اوراق بهادار قابل داد و ستد           |
| ۲۴۶ | اوراق بهادار قابل داد و ستد                      |
| ۲۴۹ | روش های حسابرسی و کاربرگ ها                      |
| ۲۵۰ | حساب های دریافتنی، اسناد دریافتنی و معاملات فروش |

## فصل هفتم: موجودی های مواد و کالا و بهای تمام شده ی کالای فروش رفته..... ۲۷۱

|     |                                                                     |
|-----|---------------------------------------------------------------------|
| ۲۷۲ | منشا و ماهیت موجودی های مواد و کالا و بهای تمام شده کالای فروش رفته |
| ۲۷۵ | سیستم حسابداری صنعتی                                                |
| ۲۷۵ | سیستم ثبت دائمی موجودی ها                                           |
| ۲۹۱ | مشکلات مربوط به موجودی های مواد و کالا در حسابرسی نخستین            |
| ۲۹۱ | اطلاعات حسابرسی نشده بهای جایگزینی                                  |
| ۲۹۴ | انواع ارزشگذاری موجودی ها                                           |
| ۳۱۰ | استهلاک                                                             |
| ۳۱۴ | حساب های پرداختنی و سایر بدهی ها                                    |
| ۳۲۵ | سایر بدهی ها                                                        |

## فصل هشتم: بدهی های بلندمدت و حقوق صاحبان سرمایه: زیان های احتمالی ۳۳۱

|     |                                                                           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------|
| ۳۳۲ | مقدمه                                                                     |
| ۳۳۲ | بدهی های بهره دار                                                         |
| ۳۳۹ | بدهی های بلندمدت قابل پرداخت در دوره جاری                                 |
| ۳۴۰ | حقوق صاحبان سرمایه                                                        |
| ۳۴۴ | روش های رسیدگی به حساب های شرکا                                           |
| ۳۴۹ | رسیدگی بیش تر به درآمدها و هزینه ها؛ تکمیل حسابرسی                        |
| ۳۵۰ | ارتباط درآمد با حساب های ترازنامه                                         |
| ۳۵۵ | شیوه های دستیابی به کنترل های داخلی کنترل های بودجه ای بر مخارج نیروی کار |
| ۳۶۱ | اشتباهات احتمالی در صورت های مالی                                         |
| ۳۶۳ | سایر خدمات اعتباردهی و خدمات حسابداری و رسیدگی به مدارک عمومی             |

|     |                                                     |
|-----|-----------------------------------------------------|
| ۳۶۹ | تنظیم                                               |
| ۳۶۹ | حسابرسی کامپیوتری                                   |
| ۳۷۶ | حسابرسان داخلی و مستقل و حسابرسی کامپیوتری          |
| ۴۱۱ | فصل نهم: مبنا کیفیت حسابرسی                         |
| ۴۱۲ | مقدمه                                               |
| ۴۳۵ | کلیات                                               |
| ۴۳۵ | تعاریف                                              |
| ۴۴۷ | فصل دهم: استانداردهای کنترل کیفیت                   |
| ۴۴۸ | تعاریف                                              |
| ۴۴۹ | اجزای سیستم کنترل کیفیت                             |
| ۴۵۰ | مسئولیت‌های مدیریت درباره کیفیت در درون مؤسسه       |
| ۴۵۱ | الزامات اخلاقی                                      |
| ۴۵۲ | استقلال                                             |
| ۴۵۴ | پذیرش یا ادامه کار                                  |
| ۴۵۷ | منابع انسانی                                        |
| ۴۵۹ | تعیین گروه کاری                                     |
| ۴۶۰ | اجرای کار                                           |
| ۴۶۱ | مشاوره                                              |
| ۴۶۲ | اختلاف نظر                                          |
| ۴۶۳ | بررسی کنترل کیفیت کار                               |
| ۴۶۴ | ماهیت، زمانبندی اجرا و میزان بررسی کنترل کیفیت کار  |
| ۴۶۵ | معیارهای تعیین صلاحیت بررسی کنندگان کنترل کیفیت کار |
| ۴۶۶ | مستندسازی بررسی کنترل کیفیت کار                     |
| ۴۶۷ | مستندسازی کار                                       |
| ۴۷۵ | کنترل کیفیت در موسسات حسابرسی                       |
| ۴۷۷ | مسئولیت‌های مرتبط با کیفیت حسابرسی                  |
| ۴۷۹ | تعیین گروه حسابرسی                                  |